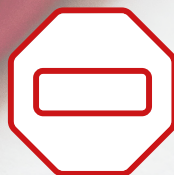

PROTOCOL D'ABORDATGE DELS ABUSOS SEXUALS INFANTILS I ALTRES MALTRACTAMENTS D'ESCOLTES CATALANS

Projecte ASI

ÍNDEX

Aquest protocol se centra en la prevenció i gestió dels abusos sexuals infantils (a partir d'ara, ASI). Tot i això, els maltractaments infantil s'inclouen en aquest protocol ja que els circuits d'actuació són els mateixos.

	Pàg
1. Escoltes Catalans com a espai de protecció.....	4
2. Contextualització	
2.1. Què és l'abús sexual infantil (ASI)?.....	5
2.2. Marc legal.....	6
3. La prevenció de l'ASI des del lleure educatiu	
3.1. Elements clau per prevenir els abusos sexuals	
Paper de les caps.....	7
Responsables d'ASI (RASIs).....	7
Reglament de Règim Intern (RRI).....	8
3.2. La prevenció durant les activitats: exemples de situacions de risc.....	8
4. Signes d'alerta d'abús sexual infantil.....	11
5. Gestió d'un cas d'abús sexual infantil	
5.1. Criteris d'actuació.....	13
5.2. Tipus de maltractament o abús.....	13
5.3. Primers passos a seguir per gestionar un cas.....	15
5.4. Presa de decisions en la gestió d'un cas.....	16
6. Circuits d'actuació en funció de qui és la persona que coment l'abús o el maltractament	
6.1. Circuit d'actuació quan tenim indicis que un infant o adolescent està patint una situació d'abús sexual o altre maltractament per part d'un altre infant o adolescent de l'agrupament.....	17
6.2. Circuit d'actuació quan tenim indicis que un infant o adolescent està patint una situació d'abús sexual o altre maltractament per part d'un membre de l'equip de caps major d'edat o alguna persona que és col·laboradora puntual.....	20
6.3. Circuit d'actuació quan tenim indicis que un infant i/o adolescent està patint aquesta situació en el seu entorn familiar i/o de confiança (o un adult extern a l'agrupament).....	21
7. Pautes d'actuació davant l'abús sexual infantil	
7.1. Pautes d'actuació davant les diferents persones implicades.....	22

Davant la persona que ha patit l'abús	22
Davant una revelació feta per una tercera persona.....	23
Davant la persona que ha comès l'abús, si aquesta és infant o jove de l'agrupament.....	23
Davant la persona que ha comès l'abús, si aquesta és cap, intendent o col·laboradora puntual.....	24
Davant el Consell.....	25
Davant la família de la persona que ha patit l'abús.....	26
Davant la família de la persona que ha comès l'abús (si és menor d'edat).....	26
Davant les unitats de les persones implicades.....	28
Davant la resta de famílies de l'agrupament.....	29
Davant l'agrupament.....	30
 7. 2. Recomanacions en cas d'expulsió.....	 30
 8. Acompanyament emocional	
 8.1. La gestió de les dificultats emocionals.....	 33
8.2. La gestió del sentiment de culpa	35
 9. Telèfons d'interès.....	 36
 10. Annexos	
 ANNEX 1: Plantilles de notificació i d'observació.....	 38
ANNEX 2: Protocol de prevenció d'abusos sexuals i altres maltractaments en l'àmbit de l'educació en el lleure a Catalunya, Direcció General de Joventut, 2020.....	38
ANNEX 3: Llistes d'indicadors i factors de protecció d'infants i adolescents.....	38
ANNEX 4: Funcions del càrrec d'ASI als agrupaments.....	38
ANNEX 5: Altres protocols.....	39
ANNEX 6: Altres recursos per la prevenció del maltractament.....	39

1. Escoltes Catalans com a espai de protecció

Un de cada cinc menors pateix abús abans de complir els 17 anys, segons dades del Consell d'Europa, i un 80% d'aquests passen dins de l'àmbit de confiança de l'infant. Malgrat que la majoria d'abusos infantils tenen lloc en el cercle familiar, l'escoltisme no queda al marge d'aquesta problemàtica social, produïda per un sistema masclista i adultocèntric.

Conscients d'aquesta realitat, Escoltes Catalans tenim la responsabilitat i el ferm compromís d'abordar els abusos sexuals infantils, i és per això que hem adaptat a la nostra realitat el [Protocol d'abusos sexuals i altres maltractaments en l'àmbit de l'educació en el lleure](#) de la Direcció General de Joventut, del que vam participar en la seva creació. El present protocol ha de ser doncs, una eina que promogui la importància de la prevenció i que permeti una bona gestió dels possibles casos.

Escoltes Catalans, com a entitat educativa i en coherència amb els seus valors i amb la defensa dels drets de la infància, apostem per un treball prioritari d'aquesta problemàtica. Així mateix, és important recordar que s'atorga la funció de guarda a tots els caps quan els infants i joves participen de l'activitat de l'agrupament. Això implica que de forma temporal som responsables d'ells i que ens legitima a vetllar per ells i assistir-los en el que calgui.

Els agrupaments tenim un gran potencial pel que fa a la prevenció dels Abusos Sexuals Infantils (ASI). Cal tenir en compte que són espais de confiança per als infants i joves, i això pot generar revelacions que comencin a trencar el silenci. Els vincles de confiança que es poden crear amb l'equip de caps augmenten la probabilitat que un infant o jove verbalitzi situacions de maltractament i/o abusos a persones que percep com a properes i que, a la vegada, estan en la situació d'ajudar-les. Al mateix temps, però, hem de ser conscients que les activitats que es realitzen poden tenir riscos si hi ha un abús de confiança o els límits no queden clars.

És per això que és del tot imprescindible que les persones que participem d'un agrupament escolta siguem conscients de com fer una bona prevenció i evitar les situacions de risc, així com hem de ser capaces de detectar indicis i d'actuar correctament davant la revelació d'una situació d'abús sexual infantil, tenint clars els circuits d'actuació i els recursos que tenen al seu abast.

Només d'aquesta manera Escoltes Catalans i els seus agrupaments esdevindrem un espai de protecció.

Les línies polítiques que regeixen aquest protocol són:

1. Apostar fermament per la prevenció: educació en clau de gènere i sexoafectivitat sana.
2. Donar credibilitat màxima a qualsevol comunicació de conducta abusiva.
3. Tenir molt en compte la voluntat de la persona que ha rebut l'abús, sempre que sigui possible.
4. Posar les persones al centre: acompanyament a totes les persones implicades, així com les gestores.

5. Treballar de la mà de les famílies durant tot el procés (des de la prevenció fins la gestió).
6. Apostar per la intervenció educativa dels menors (ambdues parts), sempre que la situació ho permeti.
7. No expressar-nos com a víctima i agressor: en el primer cas, per empoderar la persona que ha patit l'abús, i en el segon, per no etiquetar-la/estigmatitzar-la.
8. Treballar de la mà de les famílies durant tot el procés (des de la prevenció fins la gestió).

2. Contextualització

2.1. Què és l'abús sexual infantil (ASI)?

L'ASI és un abús de poder que es dona quan una persona (sigui adulta o menor) utilitza una persona menor de 18 anys com a objecte sexual. Consisteix a demanar al o la menor que participi o presenciï activitats que no està preparada per comprendre ni per donar-li consentiment, o no vol fer. No es tracta únicament d'accions amb contacte físic, ja que hi pot haver situacions d'abús on no hi hagi contacte físic.

Aquesta situació provoca que el menor o la menor cregui que és còmplice de la situació, la qual cosa fa que se senti culpable del que està passant. Com que no comprèn la situació i se'n sent culpable, sovint calla i no busca ajuda. En algunes situacions, passa molt de temps fins que la persona supervivent explica a algú el que li va passar. A més, causen greus conseqüències que poden afectar el correcte desenvolupament dels infants i joves.

Depenent de la gravetat i el context de l'abús es poden classificar en lleu, moderat o greu, i d'això se'n derivaran actuacions diferents, que estan detallades al punt de Circuits d'actuació.

Cal tenir en compte que entre el 80 i el 85% de casos es produeixen en l'àmbit intrafamiliar i l'entorn de confiança. A més, el 90% no es revelen durant la infantesa i només el 40% acaben rebent ajuda durant la vida adulta.

Què és l'asimetria d'edat, la desigualtat madurativa o la dependència de terceres persones?

Fa referència a la diferència en la posició de poder que exerceix la persona que comet l'abús sobre la persona que el pateix, vinculada al grau de dependència de la persona que pateix l'abús sobre la persona que el comet (sigui per qüestions d'edat, de maduresa o altres tipus de relacions de poder i dependència).

Podem trobar-nos amb diferències en les etapes maduratives o amb casos de diversitat funcional que requereixen una mirada específica d'acord amb les necessitats i habilitats de la persona amb diversitat (tant si aquesta és la que pateix o comet l'abús).

En l'àmbit del lleure aquesta asimetria de poder es pot donar en diverses formes ja sigui l'edat, el rol dins l'agrupament, el gènere, entre d'altres.

Marc legal

Regulació al Codi Penal

L'abús sexual infantil està regulat als articles 182 i següents del Codi Penal.

Segons l'article 183, les activitats sexuals en les quals participa una persona menor de 16 anys són considerades delictes d'abús sexual, que es consideren de tipus agreujat.

Com a excepció, el consentiment lliure de la menor de 16 anys exclourà la responsabilitat penal per abús sexual quan l'autoria sigui d'una persona propera a la menor per edat i grau de desenvolupament o maduresa.

Pel que fa als o les menors d'entre 16 i 18 anys, només serà considerat abús sexual infantil en els casos en què no hi hagi consentiment.

Protocol de prevenció i gestió

En l'àmbit català, cal referenciar el protocol de la Generalitat de Catalunya d'aplicació al sector del lleure educatiu, el Protocol de prevenció d'abusos sexuals i altres maltractaments en l'àmbit de l'educació en el lleure a Catalunya de l'any 2013 i revisat i aprovat el 2020, així com el Protocol per a la prevenció, detecció, notificació, derivació i coordinació de les situacions de maltractament infantil i adolescent en l'àmbit educatiu de 2019.

A més, l'article 13 de la Llei Orgànica 1/1996 de 15 de gener, sobre la Protecció Jurídica del Menor, estableix l'obligació de comunicar una situació de possibles maltractaments a una persona menor d'edat.

Per més detalls sobre el marc legal aplicable, podeu consultar els Annexos.

3. La prevenció de l'ASI des del lleure educatiu

Com a agents socioeducatius els quals formem part del context dels infants i joves, considerem essencial fer una prevenció, ja que també som responsables del seu desenvolupament. Mitjançant l'educació amb perspectiva feminista, hem de treballar perquè els infants i joves siguin conscients a l'hora de rebre o veure que s'està produint un abús. També és important empoderar-se per abolir aquestes situacions i ajudar a desconstruir les actituds que generen els abusos. Igualment hem

d'educar en les relacions sexoafectives sanes per garantir un desenvolupament d'habilitats per identificar, protegir i reaccionar davant d'un desenvolupament sexual sa.

Des d'Escoltes Catalans hem creat un [dossier de prevenció](#), el qual ens serveix de guia per revisar i, consegüentment, eliminar o repensar algunes de les situacions o activitats de risc. També s'hi pot trobar una guia adaptada a cada unitat per treballar amb l'objectiu que els infants i joves també siguin persones previngudes. A banda del dossier de prevenció, s'ha generat un pla formatiu per als equips de caps.

Escoltes Catalans proveïm [eines i recursos](#) que faciliten la prevenció i gestió dels ASI als agrupaments, acompanyades d'un pla formatiu que promou la sensibilització i coneixement de la temàtica. Així mateix, es preveuen trobades formatives periòdiques pels responsables d'ASI dels agrupaments per tal de consolidar les seves funcions i detectar necessitats comunes.

3.1. Elements clau per prevenir els abusos sexuals

Paper de les caps

Els caps dels agrupaments s'han de comprometre a:

Prevenir: Formar-se en aquesta temàtica, així com educar en perspectiva de gènere, fomentar l'aprenentatge d'establir relacions sexoafectives sanes i treballar per l'apoderament d'infants i joves perquè esdevinguin persones previngudes.

Detectar: Fomentar relacions de confiança que propiciïn revelacions així com, observar els i les menors tenint en compte els indicadors de detecció. Per altra banda, també hem d'estar atentes a les actituds del consell tant dins com fora de l'espai de cau.

Notificar: L'equip de caps, com qualsevol professional, tenim l'obligació social, ètica, moral i legal d'actuar. La notificació és, doncs, el nostre deure. És per això que haurem de notificar al nostre veguer o veguera de la possibilitat que s'hagi produït una situació d'abús sexual infantil, tot i no estar-ne segures o només tenir-ne indicis. Feta la notificació a Vegueries, i sempre acompanyades de persones expertes, es procedirà a la gestió del cas.

Donar suport: Davant de qualsevol situació de maltractament i d'abús sexual, l'equip de caps hem d'escoltar la persona que ha patit l'abús, creure-la i donar-li tot el suport que necessiti. Així i tot, és important ser conscients de les nostres limitacions i derivar el treball psicològic/terapèutic a professionals quan sigui necessari, ja que les conseqüències de fer un treball erroni d'aquestes situacions poden ser molt importants i perjudicials per a la mateixa persona que ha patit l'abús. Així mateix, també caldrà acompanyar a la persona que ha comès l'abús, si aquesta és infant o jove de l'agrupament. És important vetllar també pel seu benestar i fer un treball educatiu quan sigui possible.

Responsables d'ASI (RASIs)

Cada agrupament tindrà un càrrec de responsables d'ASI, que seran les persones encarregades de promoure la formació de les caps i la prevenció d'ASI, així com de gestionar els possibles casos que pugui haver-hi a l'agrupament.

A més, es recomana que cada unitat compti amb una persona encarregada d'ASI, que conegui els passos a seguir si es detecta un cas i els RASIs de l'agrupament no hi són presents.

Pel que fa a les funcions d'aquesta figura, es troben recollides a l'annex 4.

Caldrà que les persones que tenen el càrrec de RASI estiguin sensibilitzades i formades en el tema, que tinguin capacitat d'escolta activa i que tinguin una actitud comprensiva i resolutiva. També caldrà que siguin conscients dels límits que tenen a l'hora de fer la gestió del cas, sense pretendre fer un treball terapèutic a l'agrupament.

Durant la gestió del cas, ja que és un moment complicat i que implica un gran volum de feina pels RASIs, recomanem que deleguin altres funcions i tasques que puguin tenir. Així com, que comptin d'espais on poder expressar com se senten.

Per altra banda, en l'àmbit associatiu, seran les vegueres o veguers, juntament amb la o el cap d'àmbit i la gerència, les encarregades d'acompanyar als RASIs en la gestió dels casos, sent sempre el contacte directe amb l'agrupament (en el protocol marc del lleure la figura d'acompanyament s'anomena delegat/a d'ASI de l'entitat). Escoltes Catalans garantirà que aquest acompanyament també es dugui a terme amb el suport de professionals.

Reglament de Règim Intern (RRI)

Un Reglament de Règim Intern és un document que regula l'organització i el funcionament de l'agrupament, on es recullen les normes per les quals es regeix aquest, consensuades en el si del consell.

El RRI és una eina clau per prevenir els ASI en el si de l'agrupament, ja que regulen conductes ambigües. Aquestes poden derivar en conductes inadequades o que poden tenir conseqüències en un cas d'ASI i aquest reglament permet al consell explicitar allò que està permès i el que no.

Es poden regular les conductes dels infants i joves, i també les dels caps o intendants, tant si es produeixen a l'agrupament o fora de l'activitat d'aquest.

[Dinàmica de creació d'un RRI d'agrupament.](#)

3.2. La previnió durant les activitats: exemples de situacions de risc

Com podem evitar algunes situacions de risc en les nostres activitats:

- Ús del lavabo

- *Risc*: Quan l'activitat es realitza sense caps o només per una persona sola, hi ha la possibilitat d'aprofitar la intimitat del lavabo per apropaments inadequats (tocaments, fotos, etc.); o coerció a fer algunes actuacions, per part d'una o un cap, pel mateix grup d'iguals o persones externes a l'agrupament. Així mateix, és un espai on s'hi podrien generar burles o bromes de caràcter sexual.

- *Prevenció:* En la mesura que sigui possible, cal anar al lavabo en grup, intentant que hi hagi la presència de més d'una cap. Si són més grans i no necessiten ser acompanyats, controlar el temps raonable per a fer-ne ús i si triguen més, comprovar el motiu.

- Dutxes, piscina i activitats d'aigua

- *Risc:* Durant aquest espai es poden generar situacions en què una o un cap es dutxi sol amb un o diversos infants. Hi pot haver un apropament inapropiat o inadequat a l'infant o jove i la possibilitat de fotos, exhibicionisme intencionat, coacció a fer algunes actuacions, etc. Això mateix pot passar entre iguals.

- *Prevenció:* Aquesta mena d'activitats s'han de presentar com activitats grupals. És important, en el cas de les dutxes, no tancar mai amb baldó, i que hi hagi sempre més de dos infants o joves a part del o la cap. Cal també que marquem un límit entre la normalització del propi cos i el respecte a la intimitat.

- Dormir

- *Risc:* És un moment d'intimitat i foscor. Apareix risc quan es pot fer ús d'aquest moment (tant per part d'un o una cap, com entre iguals) per apartar un infant o jove del grup, apropar-se en excés o tenir contactes inadequats o indesitjats.

- *Prevenció:* Cal entendre el fet de dormir dins d'una tenda, una casa de colònies o fer bivac com una activitat col·lectiva, on cada infant i jove ha de tenir el seu espai per dormir. Evitar que l'equip de caps dormi amb cap menor, i molt menys sols ni soles. Explicar al conjunt d'infants i joves que sigui un espai de dormir o xerrar, tothom s'hi ha de sentir còmode, i que si alguna persona no s'hi sent, ho ha de comunicar a l'equip de caps immediatament.

[Recomanacions prevenció ASI pernoctacions campaments.pdf](#)

- Temps lliure

- *Risc:* L'espai de temps lliure és un moment de tranquil·litat i esbarjo informal per infants, joves i caps, en el qual pot tenir lloc un espai separat de la majoria o amb més llibertat o intimitat per a infants. En aquestes situacions es pot donar una situació de risc, i es poden produir apropaments inapropiats o indesitjats.

- *Prevenció:* Cal garantir la presència d'almenys dos caps en aquests espais, i propiciar que sigui un espai comú i apropiat (tot evitant espais foscos, la possibilitat de poder-se amagar, etc.).

- Ferides, convalescència i malalties

- *Risc:* Es generaria risc quan una persona menor es queda sola amb una de l'equip de caps, perquè ha de fer repòs o ha de ser atesa per a curar alguna ferida, vetlles per malaltia, etc.

- *Prevenció:* Sempre que sigui possible, podem fer aquests torns amb altres infants, joves o caps (ex: anar a la infermeria amb la menor que s'ha fet mal i un altre company o companya). En cas que s'ha-gi de fer repòs i això impliqui la presència d'una persona de l'equip de caps, sigui continuadament

o de manera puntual, cal acordar prèviament quin criteri se seguirà per fer aquesta vetlla.

- Fotos, vídeos i xarxes socials

- *Risc*: Existeix la possibilitat d'amistat per xarxes socials entre caps i menors, o entre els mateixos grups d'iguals. Aquestes eines ens donen possibilitats de comunicació i difusió infinites (comunicar-nos en xats, compartir imatges, compartir informació de la nostra vida privada, etc.). Es genera un risc quan es fa un mal ús d'aquesta via de comunicació i informació. És una de les situacions més difícils de detectar si no hi ha una revelació, ja que les tecnologies proporcionen molta intimitat o privacitat.

- *Prevenció*: Per capturar imatges a l'agrupament, cal evitar que menors i caps usin els telèfons propis per fer-ne un ús personal (sense haver fet un treball educatiu de bon ús de les noves tecnologies). Ens hem de plantejar l'ús de les xarxes com a eina de treball i difusió, i no de contacte personal entre caps i infants. Una bona prevenció també implica educar en les xarxes socials i la noció d'intimitat.

- Activitats d'introspecció

- *Risc*: Té lloc en una situació d'introspecció, de relació individual i íntima en espais que poden estar amagats o apartats del grup. Hi pot haver risc si es genera una relació inadequada o s'utilitza per treure informació al menor.

- *Prevenció*: Tot i voler proporcionar un espai individual als infants i joves, apartat de la resta i, a vegades, amb una certa intimitat, cal poder controlar l'actuació entre infants, així com el paper que hi tenen els caps.

- Activitats amb persones externes a l'agrupament

- *Risc*: Té lloc en el contacte dels i les menors amb persones que no són conegudes per nosaltres i que tampoc coneixen les normes internes relacionades, sobretot amb els límits en les relacions amb els i les menors.

- *Prevenció*: Cal garantir i estar alerta que les persones externes facin les seves tasques i no les pròpies de l'equip de caps (per exemple, l'infant ha d'anar al lavabo amb una de les caps i, a poder ser, en grup, però mai i no amb ningú que sigui extern).

- Activitats conjuntes de tot l'agrupament

- *Risc*: Una activitat conjunta de l'agrupament és una situació menys habitual, en la qual comparteixen l'espai els infants i joves de diferents branques, que no es coneixen tant i no comparteixen el dia a dia del cau. Poden produir-se dinàmiques i situacions diferents, i també desenvolupar-se relacions de poder entre infants, joves i caps de les diferents unitats en les quals sorgeixen riscos.

- *Prevenció*: Quan es fan activitats en què participen infants de diferents edats de l'agrupament, cal que estiguem més alerta en les relacions que s'estableixen entre infants i també amb caps. Si veiem que s'estableixen relacions de poder o conductes inadequades, cal fer canvis al grup o fer una su-

pervisió especial.

Quan parlem de campaments conjunts cal parar molta atenció. És important generar espais per parlar de com se senten en compartir espai i activitats amb les altres unitats i caps, així com reflexionar al voltant dels rols de poder que s'estableixen.

- Prevenció amb la presència d'una persona menor amb diversitat funcional

- *Risc*: Les situacions de risc són totes les descrites en els apartats anteriors, tot i que quan es tracta de persones amb diversitat funcional s'incrementa la possibilitat que es produeixin situacions d'abusos sexuals infantils, ja que en moltes ocasions aquest o aquesta menor no podrà expressar el rebuig cap al tracte que està rebent, o fins i tot no arribarà a comprendre'l.

A més, un altre aspecte rellevant és que quan fan la revelació se'ls hi dóna menys credibilitat.

D'altra banda, les persones amb diversitat funcional estan menys formades en relacions sexoafectives sanes i poden dur a terme una conducta inadequada, sense identificar-la com a tal.

- *Prevenció*: Evitar que les persones amb diversitat funcional estiguin soles amb una altra persona, sigui infant, jove o cap.

Formar-nos i sensibilitzar-nos com a caps en com treballar les relacions sexoafectives, consentiment, comunicació assertiva i emocions amb persones amb diversitat funcional per tal de poder-les formar i acompanyar a elles.

Us enllacem la [Guia de prevenció, detecció i intervenció en situacions d'abús i maltractament amb persones amb discapacitat intel·lectual o del desenvolupament](#) del DINCAT.

4. Signes d'alerta d'abús sexual infantil

A continuació us compartim diversos indicadors de detecció, però és important destacar que cap d'aquests no és definitiu. De fet els indicadors d'ASI poden ser-ho de moltes altres coses i poden aparèixer per causes molt diverses. Per això, normalment parlem de "signes d'alerta". Conèixer-los ens permetrà obrir la mirada i començar a incloure l'ASI com una possibilitat.

És important també ser conscients que la majoria de persones que han patit un ASI no presenten cap indicador, que la majoria d'ASI no deixa cap rastre físic i que entre un 20% i un 30% de les persones que han patit un ASI es mantenen estables emocionalment.

Els indicadors que us compartim a continuació s'han extret de l'article de la Noemí Pereda: *Consecuencias psicológicas iniciales del abuso sexual infantil* i del recurs [Prevenió de l'abús sexual infantil de l'Ajuntament de Barcelona](#) (pàgina 15).

- “Infants i joves invisibles”: infants que no criden l'atenció i que són els que ens oblidem que han vingut o a l'hora de fer grups, i que normalment són compartits per l'equip de caps. Aquesta condició és tant un indicador de detecció com un factor que els fa ser més vulnerables davant la possibilitat de patir abusos.
- Una persona participativa que quan parlem sobre temàtiques com la sexualitat, deixa de participar.
- Persones molt autoexigents.
- Conformitat compulsiva i docilitat extrema: persona que sempre accepta allò que diuen els companys o caps per tal de no molestar i, per tant, no destacar ni cridar l'atenció.
- Canvis d'actitud sobtats.
- Comportaments agressius.
- Conductes disruptives: persones que distorsionen i impossibiliten la realització de les activitats de manera continuada.
- Dificultats relacionals amb el grup d'iguals o canvis en aquestes relacions.
- Actitud defensiva davant el contacte físic amb altres persones.
- Conductes hipersexualitzades: possibilitat que estiguin reproduint els abusos que han patit.
- Problemes emocionals: símptomes d'ansietat i depressió, baixa autoestima, sentiment de culpa,...
- Trastorns del son: dificultats per a agafar el son, insomni...
- Problemes d'alimentació i trastorns de la conducta alimentària.
- Trastorns psicossomàtics, com per exemple mal de cap o de panxa recurrent sense causa orgànica aparent.
- Pors o fòbies inexplicables.
- Afectació de la capacitat d'atenció i concentració, això pot expressar-se en una baixada del rendiment acadèmic.

5. Gestió d'un cas d'abús sexual infantil

Si tenim indicis que s'ha pogut produir una situació abusiva cap a una persona de l'agrupament, dins o fora l'activitat de cau, serà necessari activar uns circuits d'actuació de manera obligatòria.

5.1. Criteris d'actuació

La nostra actuació sempre ha d'estar regida pels següents criteris:

Criteri de **MÍNIMA INTERVENCIÓ NECESSÀRIA**

Els adults que fan l'acompanyament d'un cas no han d'investigar-lo, fer preguntes ni decidir si el testimoni és vertader o fals. Han d'actuar seguint les recomanacions del protocol sense excedir-se de les seves funcions.

Criteri de **DISCRECIÓ**

Vol dir que no tothom que participa en les activitats o en l'agrupament ha de ser coneixedor de la situació detectada, o dels noms i cognoms de les persones afectades, sinó que hi ha d'haver unes persones que seran les encarregades de gestionar les accions que s'han de dur a terme per garantir la protecció de l'infant, adolescent i/o jove.

Aquest criteri també implica que la comunicació amb els centres educatius o altres espais on participa qualsevol de les parts implicades, sempre la faran les famílies i en cap cas la farà l'agrupament directament.

En cas de fer una comunicació pública del cas, sempre caldrà comptar amb l'acompanyament d'Escoltes Catalans.

Criteri de **TRANSPARÈNCIA**

Apel·la a la necessitat de comunicar tot allò del que s'és coneixedor, oferint informació i acompanyament a les famílies i a les persones afectades, a mesura que avança la gestió del cas. També implica que no hem de mentir a l'infant o adolescent i hem de poder respondre a les preguntes que ens faci amb sinceritat. A més, li hem de poder explicar què passarà, almenys en un curt període de temps (per exemple, ara els hi comunicaré als teus pares i és possible que vinguin al centre).

5.2. Tipus de maltractament o abús

Els abusos sexuals infantils es poden classificar en tres categories:

1. Conducta abusiva lleu: es tracta d'un fet puntual, sense risc que es torni a produir i la intensitat és baixa.

Actuació:

1. Caldrà avisar al veguer o veguera en primer lloc, i posteriorment, a les famílies implicades.
2. Es farà una intervenció educativa i pedagògica a l'agrupament.
3. Es registraran els fets i es farà un seguiment a través de les [fitxes d'observació](#).

2. Conducta abusiva moderada: es produeix quan, malgrat que la intensitat i freqüència del maltractament no és greu, existeixen dubtes raonables sobre la possibilitat que es puguin produir danys més greus en el futur.

Actuació:

1. Caldrà avisar al veguer o veguera en primer lloc, i posteriorment, a les famílies implicades.
2. Quan sigui possible o quan es consideri adequat es farà una intervenció educativa i pedagògica a l'agrupament. Així i tot, depenent dels fets, el context, la intencionalitat i el criteri de l'agrupament i les professionals, es podran considerar altres mesures com l'expulsió.
3. Es registraran els fets i es farà un seguiment a través de les [fitxes d'observació](#). I, segons els criteris anteriors, es valorarà la necessitat de notificar-ho amb l'acompanyament d'Escoltes Catalans.

3. Conducta abusiva greu: es produeix quan perilla la integritat física, psíquica o emocional de l'infant o adolescent que provoca o pot provocar danys significatius en el seu desenvolupament. Es posa a l'infant o adolescent en una situació que aconsella dur a terme accions protectores de forma immediata o bé fer un estudi urgent de la situació.

Actuació:

1. Caldrà avisar al veguer o veguera en primer lloc, i posteriorment, a les famílies implicades.
2. En aquests casos es procedirà a expulsar la persona que ha comès l'abús i es valorarà si és necessari fer algun tipus d'intervenció educativa a l'agrupament amb les persones implicades.
3. Es registraran els fets i es farà un seguiment a través de les [fitxes d'observació](#). I es procedirà a notificar el cas als organismes competents amb l'acompanyament d'Escoltes Catalans.

Aquesta classificació és orientativa i ens serveix per saber quina actuació hem de dur a terme. De totes maneres, en cada cas hem de tenir en compte aspectes com la intencionalitat i el context,

entre d'altres i per tant, sempre ho haurem de fer acompanyades de professionals.

- La comunicació amb les famílies afectades s'ha de fer en tots els passos de la gestió del cas.
- Al llarg de la gestió és important tenir cura i preocupar-se pel benestar de les persones implicades en el cas, tant els infants i joves implicats com les persones gestores.
- Quan hi ha una revelació d'un fet que va passar fa molt temps, cal activar el protocol però no de manera urgent, es poden prendre decisions d'una manera més relaxada. En aquest cas els circuits d'actuació seran orientatius i cada cas haurà de ser valorat individualment i en el seu context i tots els passos es faran amb la persona que ha fet la revelació al nostre costat. Caldrà que aquesta entengui perquè hem d'avisar a les famílies i notificar-ho segons la gravetat de l'abús.
- Amb relació als circuits d'actuació previstos, cal destacar que es poden veure alterats quan un infant, jove o cap té necessitats educatives específiques (NEEs) o ens trobem amb casos de diversitat funcional. En aquests casos, és encara més important la coordinació amb les professionals i expertes a l'hora de guiar-nos en com actuar de la millor manera.

5.3. Primers passos a seguir per gestionar un cas

Quan un membre de l'equip de caps té un indicati d'un cas d'ASI, activarem el protocol. Els passos que sempre caldrà dur a terme són:

1. La cap que té els indicis d'un cas d'ASI ho comunicarà als Responsables d'ASI de l'agrupament.
2. Haver recollit els indicis si hi havia sospites prèvies a la [fitxa d'observació](#), en cas que no n'hi hagués s'omple directament la fitxa de notificació. La persona responsable d'ASI ha de portar un registre dels fets, i informar-ne adequadament i periòdicament a EC, que també farà un seguiment del procés.
3. Avisar a l'equip de vegueria a través del **telèfon** o el **correu electrònic**:
  - Vegueria del Baix Llobregat-Vallès: baixvalles@escoltes.org

- Vegueria del Barcelonès: barcelones@escoltes.org
- Vegueria del Camp de Tarragona-Penedès: camppenedes@escoltes.org
- Vegueria de Lleida: lleida@escoltes.org
- Vegueria del Maresme: maresme@escoltes.org

* En cas d'estar de campaments s'haurà de trucar al telèfon d'emergències: 681 08 90 88

4. Equip de vegueria avisa a la Cap de Vegueries i a Gerència.

5. Simultàniament, les RASIs faran arribar el relat dels fets per escrit a:

- asi@escoltes.org (Gerència)
- correu electrònic de la vegueria
- vegueries@escoltes.org (Cap de Vegueries)

L'establiment d'una contrasenya és una mesura de seguretat correcta. Per a obtenir el màxim nivell de seguretat, es recomana enviar la clau d'accés al document protegit per contrasenya per una via de comunicació diferent. Per exemple, si el document protegit s'envia per email, enviar al destinatari la clau d'accés per telèfon (trucada, sms...).

Es pot xifrar un document word amb contrasenya:

Fitxer → Informació → Protegeix el document → Xifra-ho amb contrasenya

6. Gerència es posarà en contacte amb professionals per tenir un acompanyament en els següents passos de la gestió.

7. Amb l'acompanyament d'Escoltes Catalans i professionals es duran a terme les accions necessàries per a la gestió del cas.

5.4. Presa de decisions en la gestió d'un cas

Hem de tenir en compte que gestionar un cas d'ASI implica prendre decisions molt complicades i delicades. És per això, que sempre comptarem amb un suport o assessorament professional.

Hi haurà decisions en les que ens guiarem totalment per aquest assessorament, ja que requereixen d'un coneixement expert. En canvi, d'altres tindran un caire més educatiu i, per tant, els i les RASIs seran qui decidiran les actuacions convenients, sempre amb el suport professional i d'Escoltes Catalans.

A continuació, especificquem qui pren les principals decisions en la gestió d'un cas. Tot i això, n'hi poden haver més:

- **Ens guiarem totalment per l'assessorament professional:** classificació (lleu, moderat i greu) + notificació + expulsió en cas greu.

- **Les RASIs, amb el suport d'assessorament professional i Escoltes Catalans:** expulsió opcional en cas moderat i greu + conseqüències internes + comunicacions (famílies, unitats, etc.). En cas que l'expulsió no sigui obligatòria però es vegi necessària, seran les RASIs qui prenguin la decisió i es podrà fer tenint en compte la voluntat de la persona que ha pa-

tit l'abús, sempre deixant-li clar que la responsabilitat de la decisió no és seva, evitant el sentiment de culpa.

6. Circuits d'actuació en funció de qui és la persona que comet l'abús o el maltractament

La gestió de cada cas dependrà de qui és la persona que comet l'abús, i per això es plantegen 3 circuits diferenciats, segons els següents supòsits:

- Qui comet l'abús és una persona adulta de l'entorn familiar i/o de confiança o externa a l'agrupament.
- Qui comet l'abús és part de l'equip de caps, intendència o un col·laborador puntual.
- Cas d'abús entre menors.

* Als circuits trobareu **cercles verds** que corresponen a **passos o accions internes de l'agrupament i Associació** i **cercles liles** que són **passos o accions externes a l'Associació**.

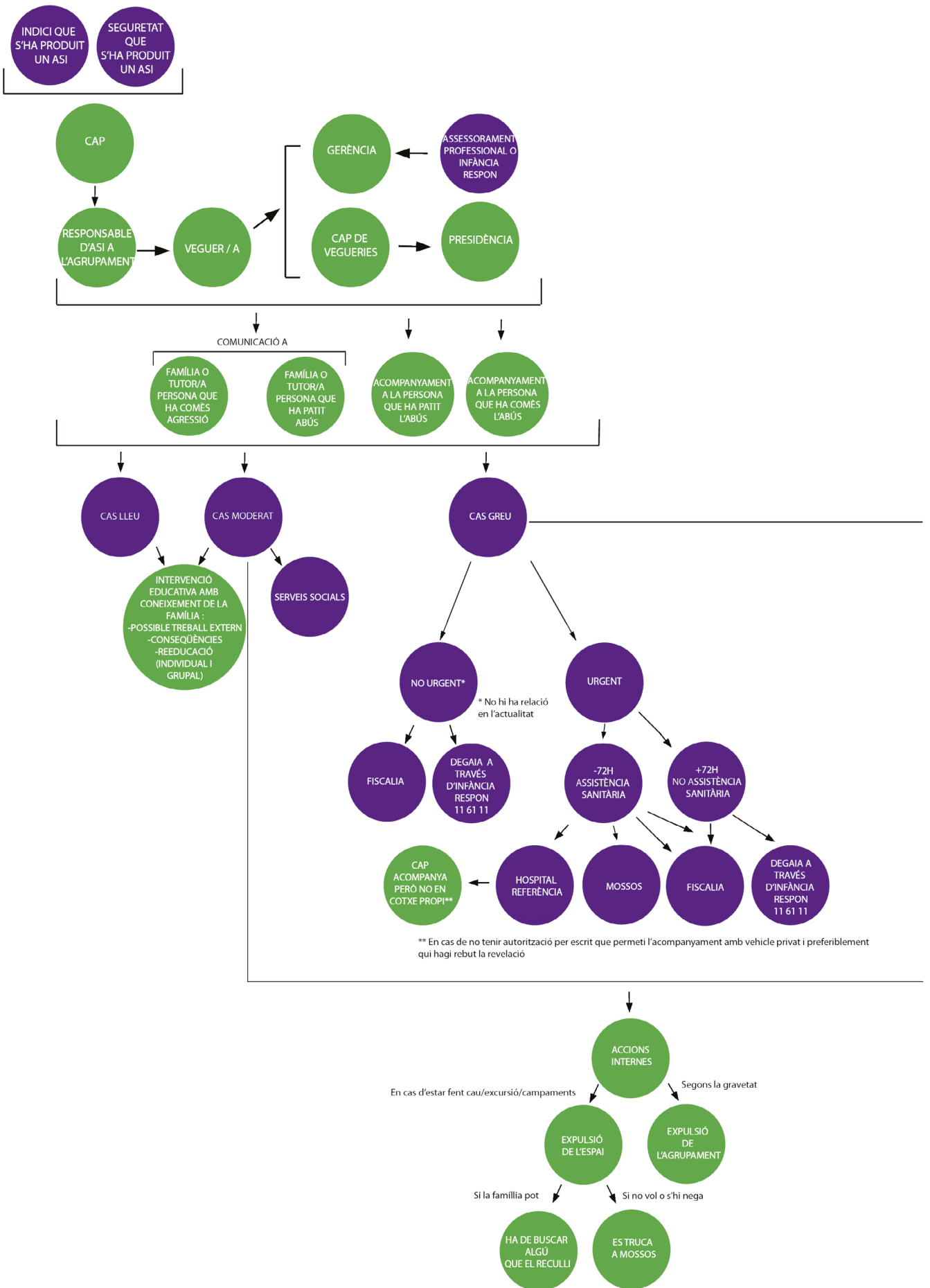
6.1. Circuit d'actuació quan tenim indicis que un infant o adolescent està patint una situació d'abús sexual o altre maltractament per part d'un altre infant o adolescent de l'agrupament.

En aquest circuit cal valorar els conceptes de "sa, adequat i habitual". És important conèixer i reconèixer quines conductes són normals des d'un punt de vista evolutiu, i quines conductes són abusives (al dossier de prevenció podeu trobar una taula de desenvolupament que us pot orientar en aquest aspecte). Entre les tipologies d'abusos, també hem de saber diferenciar si es tracta d'un abús lleu, moderat o greu.

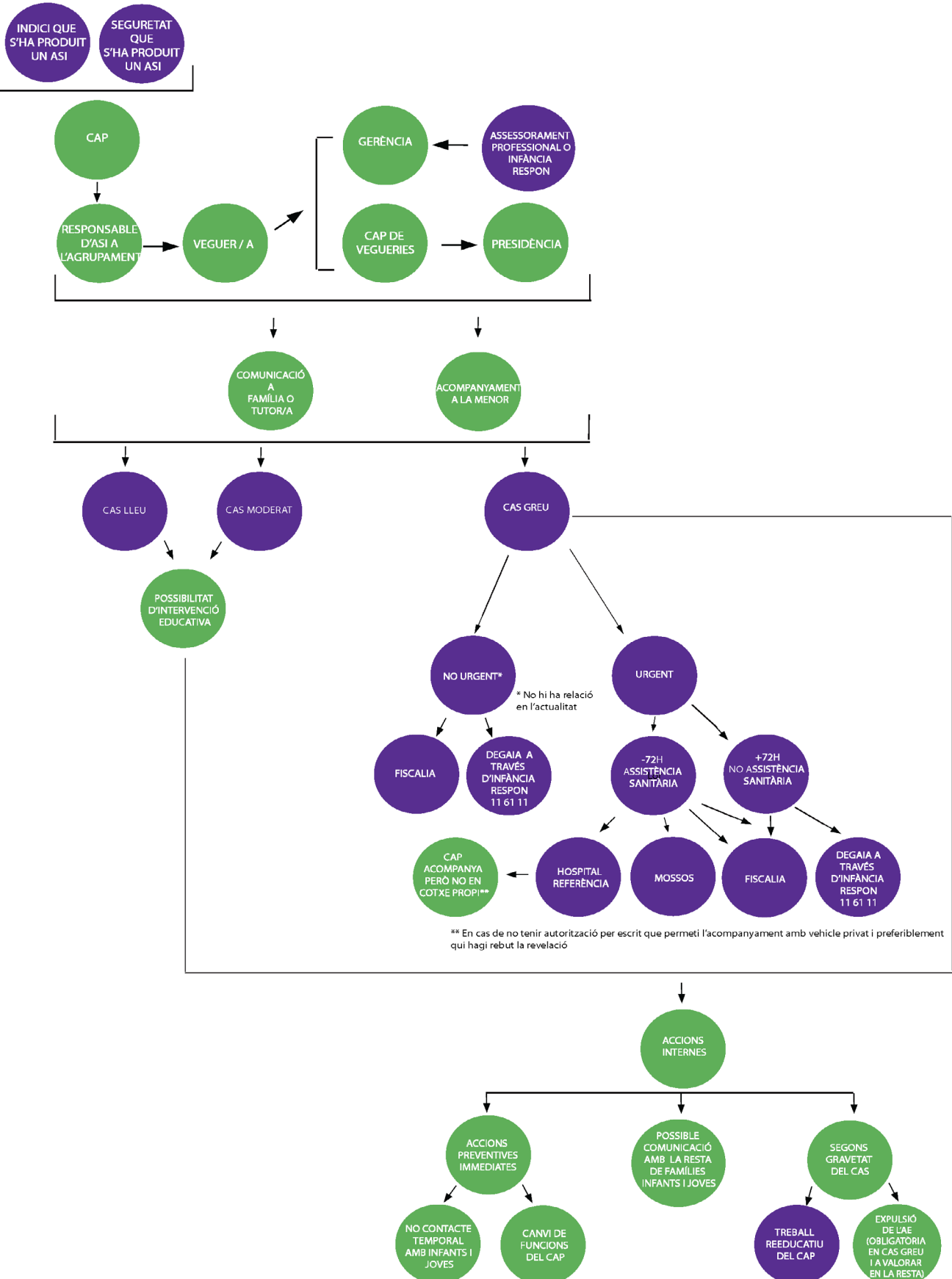
Caldrà informar les famílies del cas d'abús. En el cas que aquest sigui greu, si les famílies no volen notificar-ho, se'ls farà saber que l'entitat té l'obligació de fer-ho en els casos d'abús greu, ja que l'entitat és coneixedora d'un delicte.

En aquests casos, per poder evitar la cronificació d'una conducta abusiva que comportarà problemes legals en el futur, i poder donar atenció al menor infractor, és important que els fets abusius es notifiquin i d'aquesta manera s'iniciarà un treball amb el jove per tal d'evitar futures situacions abusives. En aquests casos, normalment es fa una derivació a l'Equip de Menors Inimputable i fan un seguiment o acompanyament més pedagògic.

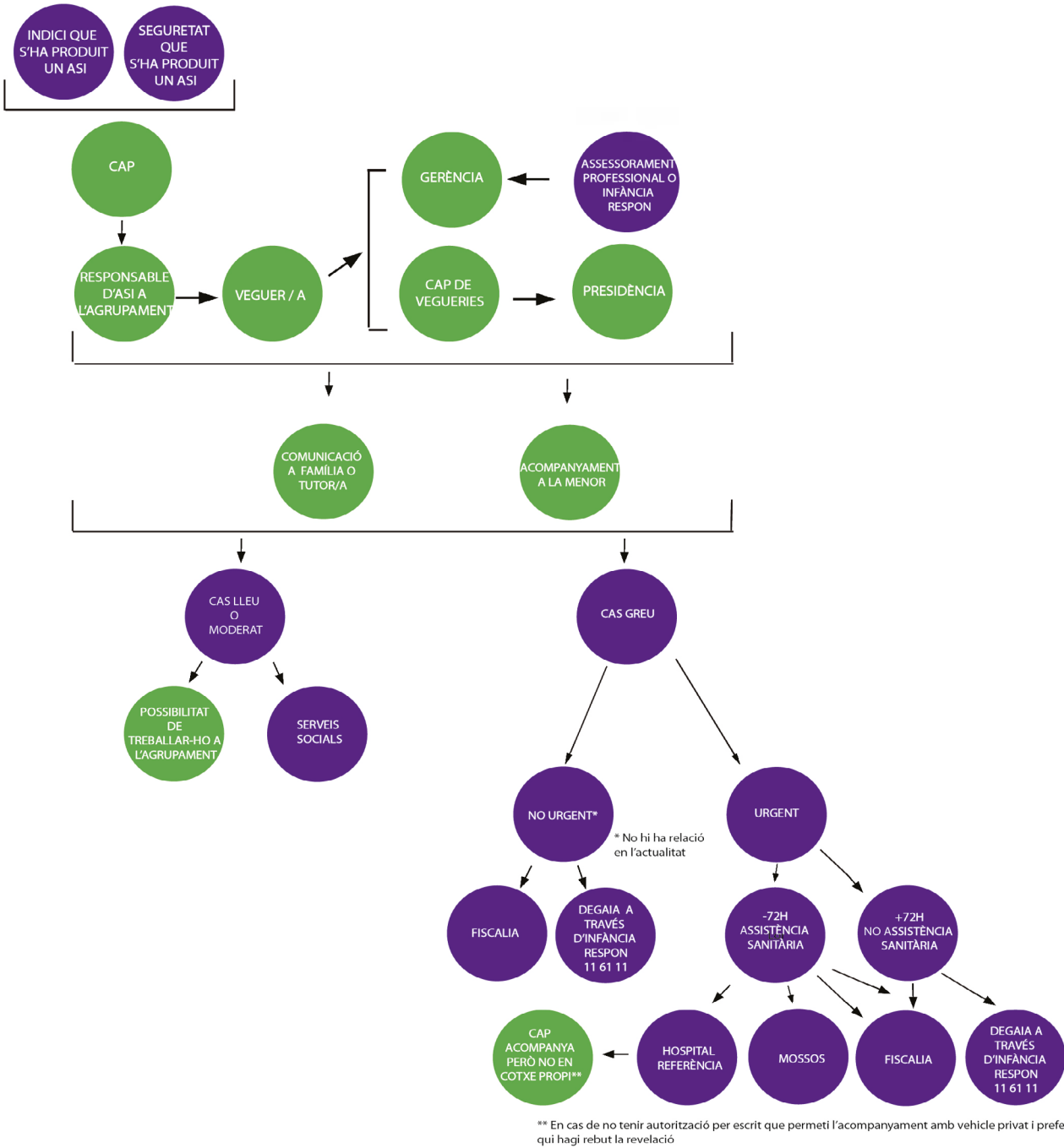
La intervenció educativa amb la persona que ha comès l'abús o amb la unitat només es farà en cas que estiguem preparades i tinguem els recursos per a fer-ho. En cas contrari, i si la família ho vol, es podrà aconsellar que aquesta intervenció es faci de manera externa, aprofitant l'espai del cau o fora d'aquest. Caldrà ser molt conscients dels límits que tenim com a educadores i, en cap cas, aquesta intervenció es convertirà en un espai terapèutic.

6.2. Circuit d'actuació quan tenim indicis que un infant o adolescent està patint una situació d'abús sexual o altre maltractament per part d'un membre de l'equip de caps major d'edat o alguna persona que és col·laboradora puntual.

6.3. Circuit d'actuació quan tenim indicis que un infant i/o adolescent està patint aquesta situació en el seu entorn familiar i/o de confiança (o un adult extern a l'agrupament).

7. Pautes d'actuació davant l'abús sexual infantil

7.1. Pautes d'actuació davant les diferents persones implicades

El fet que a l'agrupament es produeixin revelacions és perquè estem fent dels agrupaments espais segurs i de confiança i perquè estem treballant per a prevenir aquestes situacions i posant sobre la taula aquesta temàtica.

Quan un infant o jove fa una revelació i explica uns fets, tria a qui fer-ho i és un moment molt difícil per a aquesta persona. És per això que hem de parar molta atenció en què la reacció que tenim davant d'una revelació sigui l'adequada.

Cal que fem els primers passos amb cura i de manera correcta, és per això que **s'haurà d'avisar al veguer o veguera, després d'haver rebut la revelació i abans d'iniciar cap pas, per comunicar els fets i poder rebre un acompanyament per part seva i del personal professional.**

A continuació us expliquem com reaccionar davant una revelació i com actuar, de manera general, en diferents espais:

Davant la persona que ha patit l'abús

Coses a tenir en compte:

1. Mantenir la calma, no exaltar-se o sobreactuar.
2. Creure l'infant o jove
3. Evitar fer preguntes que posin en dubte o qüestionin el que se'ns explica. Cal tenir en compte que el contacte físic possiblement no li és còmode a aquella persona i abans de tenir contacte físic (fer una abraçada,...) caldrà assegurar-nos que la persona s'hi sentirà còmode.
4. Acceptar i acompanyar els seus sentiments.
5. Evitar qualsevol treball psicològic/terapèutic.

Què hem de dir/fer?

1. Dir-li que la responsabilitat dels fets és la persona que ha comès l'abús.
2. Remarcar el fet d'haver-ho explicat i agrair-li la confiança per explicar-nos-ho.
3. Dir-li que ho ha explicat a la persona adequada: com a persona responsable a qui ens ha explicat això, ens en fem responsables i farem el possible per gestionar-ho.

4. Fer-li saber que se'n sortirà. Transmetre-li esperança, tot i el moment complicat que està vivint.
5. Ser sinceres amb la gestió que se'n farà, sense cedir a la demanda de no explicar-ho a ningú, sinó explicar que farem tot el possible perquè estigui bé.
6. Especificar que ho sabrà el menor nombre possible de persones, només les necessàries.

Davant una revelació feta per una tercera persona

1. Se li explica que haurem de parlar amb la persona que ha patit l'abús.
2. En cas que l'infant que fa la revelació ho expliqui a un cap que no té un vincle de confiança amb la persona que ha patit l'abús, serà un cap de més confiança qui hi vagi a parlar.

Què hem de dir/fer?

1. Agrair la valentia d'explicar-ho, i fer-li saber que ha actuat correctament i en benefici de la persona que ha patit l'abús.
2. En cas que la revelació es produeixi en contra de la voluntat de la persona que ha rebut l'abús, caldrà reforçar molt la idea del punt anterior. També caldrà estar preparades per un possible conflicte entre les dues persones. A la persona que ha patit l'abús caldrà explicar-li que l'altra persona ho ha fet per cuidar-la i per poder-la ajudar, i no es tracta d'una traïció.
3. Se li han d'explicar els passos que seguirem per gestionar el cas.
4. Haurem de parlar amb la persona que ha patit l'abús per corroborar els fets que se'ns han comunicat, així com vetllar pel seu benestar.

En cas que la persona que ha patit l'abús negui els fets:

- > Explicar que, tot i la seva negació, davant d'aquesta informació tenim l'obligació d'actuar.
- > Preocupar-nos pel que necessita i mirar que estigui el millor possible.
- > Fer-li saber que quan ho necessiti pot comptar amb nosaltres.

Davant la persona que ha comès l'abús, si aquesta és infant o jove de l'agrupament

Coses a tenir en compte:

1. Donar l'oportunitat d'explicar-se, mantenint la calma i el respecte, sobretot si és menor.
2. Si és menor, sempre a través de la seva família, informar o fer-li saber que pot ser convenient que busqui un acompanyament extern i professional, més enllà del treball que podem fer des de l'agrupament, sempre de manera opcional i d'acord amb la persona. Cal que els hi fem saber de manera curosa i sense caure en recomanacions. Aquest oferiment es pot valorar fer-lo també en cas que el menor que ha comès l'abús no hi estigui d'acord, a fi de gestionar l'expulsió de l'agrupament i les conseqüències que pot comportar una acusació d'aquestes característiques.
3. En cas que el jove que ha comès l'abús sigui major d'edat no s'haurà de fer la comunicació a la seva família.
4. Acompanyar a la persona que ha comès l'abús, vetllar pel seu benestar i fer un treball educatiu en la mesura que sigui possible.
5. Es recomana separar la persona que ha comès l'abús de la que l'ha patit mentre es fan les primeres gestions del cas i, en cas de no expulsió, evitar que comparteixin espais com tenda, petits grups...
6. En cas d'expulsió, mai un cap de forma personal i per decisió pròpia li farà un seguiment al menor. El consell pot decidir que forma part del treball posterior o seguiment d'aquell infant/jove, sempre amb l'acord de la família i assegurant-se que és el més convenient per ell.

7. Hi haurà situacions en les que, tot i haver passat per un procés de treball intern o reparació, la persona que ha comès l'abús no podrà tornar: quan la persona que l'ha rebut no s'hi senti còmode, o quan la gravetat dels fets faci que no es consideri adequat.
8. Els casos en els que es consideri que l'infant o jove pot tornar, després d'un període d'expulsió, caldrà assegurar que no es tornarà a cometre cap acció abusiva. Això implicarà un treball per part d'aquesta persona, que podrem valorar conjuntament amb la seva família o amb el terapeuta, si n'ha tingut. També es recomana arribar a un acord amb la família i el menor, deixant clar que a l'inici se li farà un seguiment i que en cas de detectar conductes inadequades, se l'expulsarà definitivament.
9. [Consells en cas d'expulsió](#)

Què hem de dir/fer?

1. Preguntar sobre la situació, donar l'oportunitat d'explicar-se, mantenint la calma i el respecte, sobretot si és menor.
2. Li explicarem que se li farà un acompanyament i que també ens preocupa com està vivint aquesta situació i que es tindran en compte les seves sensacions i opinions.
3. En cas d'una possible negació dels fets, no negarem el seu relat dels fets i no ens hi oposarem, però li farem entendre que hi ha dues versions i que l'altra persona ho ha viscut diferent. Caldrà fer-li entendre que fer pública la seva versió dels fets, sobretot quan el cas no el coneix ningú més que els implicats, no contribueix a la bona gestió del cas ni a respectar la intimitat de les persones implicades, sinó el contrari, facilita que hi hagi rumors i pot empitjorar la situació.
4. Informar que es valorarà si permetre la seva continuïtat (i, en cas afirmatiu, de quina manera) o bé la seva expulsió, a més d'informar-ne a la seva família. En cas que ja sigui segur, fer-li entendre que notificarem els indicis o fets.

Davant la persona que ha comès l'abús, si aquesta és cap, intendent o col·laboradora puntual

Coses a tenir en compte:

1. Donar l'oportunitat d'explicar-se, mantenint la calma i el respecte.
2. Ens aquests casos també recomanem apartar a la persona dels infants de manera preventiva.
3. Quan la persona es mostri oberta a fer un treball, i sigui capaç d'acceptar la situació, informar o fer-li saber que pot ser convenient que busqui un acompanyament extern i professional, sempre de manera opcional i d'acord amb la persona. Cal que li ho fem saber de manera curiosa. També es pot fer aquest oferiment en cas que no hi estigui d'acord, per gestionar l'expulsió de l'agrupament i les conseqüències que pot comportar una acusació d'aquestes característiques.

Què hem de dir/fer?

1. Preguntar sobre la situació, donar l'oportunitat d'explicar-se, mantenint la calma i el respecte, sobretot si és menor.
2. Tot i una possible negació, fer-li entendre o informar que notificarem els indicis o fets, que es tindran en compte les seves sensacions i opinions.

3. Informar que se l'apartarà del contacte amb menors i que, possiblement, es procedirà a la seva expulsió (en casos greus, s'assegurarà la seva expulsió).

Davant del Consell

Coses a tenir en compte:

1. La persona responsable d'ASI de l'agrupament sempre ho haurà de saber, ja que serà l'encarregada de gestionar la situació juntament amb el veguer o veguera. En tot moment, els RASIs han d'actuar de forma responsable amb la informació que tenen, sense transmetre-la a cap persona no implicada en la gestió. Tot i això, en cas que es valori que no és la persona indicada per gestionar el cas, es pot donar la situació en què el RASI no en té coneixement.
2. El més aviat possible, l'equip de caps de les unitats on hi hagi persones implicades tindrà coneixement sobre la identitat de l'infant o jove que està involucrat en el cas per poder-ho tenir en compte i fer el suport necessari. Caldrà anar actualitzant amb l'equip de caps l'estat en el que es troben els infants o joves.
3. Tots els caps han de saber que s'ha gestionat un ASI a l'agrupament, però no han de ser coneixedors de la identitat de les persones implicades ni dels fets exactes que han pogut ocórrer, ja que atemptaria contra la intimitat i privacitat de les persones implicades. Recomanem que la unitat de Clan no participi d'aquest punt, per discreció i per la responsabilitat que implica ser coneixedor de l'existència d'un cas.
4. El conjunt del Consell només tindrà la mínima informació imprescindible per tal d'actuar adequadament amb relació a les necessitats de les persones gestores del cas.
5. Cal conscienciar al Consell que la gestió d'aquesta temàtica no es farà de forma assembleària, com és el funcionament habitual d'un consell, sinó que es durà a terme únicament pel càrrec d'ASI. Es recomana fer la reflexió abans de gestionar un cas, i no fer-ho en el moment, per facilitar la gestió.
6. La informació d'aquest tema que es parli al consell és estrictament confidencial i no es pot transmetre a terceres persones. Tothom ha de tenir clars els límits d'allò que es pot explicar i allò que no, en tot moment.
7. En cas que s'hagi de fer una comunicació general a les famílies i unitats de l'agrupament, prèviament s'explicarà la informació necessària a consell per a poder preparar de manera adequada la reunió/comunicació i poder anar totes a la una.

Què hem de dir/fer?

1. La informació que es donarà al consell sobre l'existència d'un cas d'ASI dependrà sempre de cada cas i caldrà consultar-ho, però es recomana que sigui la següent:
  - > Existència d'un cas d'ASI.
  - > Si aquest és lleu, moderat o greu.
  - > Quines unitats són les afectades.
  - > Si és un cas actual o antic.
  - > Si la persona que ha comès l'abús forma part de l'agrupament o no.
  - > Si la persona que ha comès l'abús és un cap, es comunicarà el seu nom a consell.
  - > S'aniran fent actualitzacions de l'estat de la gestió a consell, sempre respectant la intimitat de tothom i tenint en compte els punts anteriors.
  - > En cap cas s'explicaran els fets concrets, tampoc el nom de la persona que ha patit l'abús ni el de la persona que l'ha comès (si és un menor de l'agrupament).

Davant la família de la persona que ha patit l'abús

Coses a tenir en compte:

1. Cal tenir en compte que, si la persona que pateix l'abús és major de 18 anys, serà decisió seva que es faci la notificació així com la comunicació amb la seva família.
2. La primera comunicació amb la família s'ha de fer sempre com més aviat millor. Tot i això, s'ha de tenir en compte el moment en el qual es fa, intentant no crear alarmes innecessàries.
3. En cas de rebre la informació durant la nit, s'haurà de valorar la necessitat real de realitzar la trucada al moment, sent preferible esperar a l'endemà al matí sempre que es pugui.
4. És important mantenir la calma, tranquil·litzar la família (sense banalitzar els fets), fer-los notar que li estem fent un acompanyament emocional al seu fill o filla, que està cuidada i que ens estem encarregant de tot el necessari.
5. És important que ens vegin com aliades: persones que estem al seu costat pel què calgui. La proximitat és molt important en aquests casos.
6. Al ser moments complicats, hem d'estar preparades per rebre tota classe de reaccions i respostes (emocionals o d'altra mena) en el moment i en els dies següents. Tot i això, la situació no justifica conductes i actituds no respectuoses o amenaçadores. En aquests casos, si la família no és capaç de mantenir un clima respectuós, és convenient poder explicitar el malestar i demanar calma i respecte. En cas que no sigui així, es recomana ajornar la comunicació a un altre moment.
7. Es recomana que en aquestes reunions el menor no hi participi. En cas que la família demani la seva participació, caldrà fer-los saber que pot ser un espai violent i difícil pel menor i caldrà plantejar si es creu que la seva participació en aquestes reunions serà positiu pel menor.
8. En cas que el/la menor tingui un germà a l'agrupament, es preguntarà a la família si és coneixedor de la situació i com està per tal de poder fer un suport més emocional. Recomanem que es vagi preguntant en les diferents reunions per tal de fer un seguiment.

Què hem de dir/fer?

1. En cas de tenir indicis que s'hagi produït un ASI, la persona responsable d'ASI de l'agrupament o una cap de referència per la família (aquesta sempre acompanyada per la responsable d'ASI i que se senti preparada) farà una primera comunicació, on s'explicaran els fets dels quals s'ha tingut coneixement.
2. Se'ls explica amb calma els passos que se seguiran i se'ls convida a fer una reunió o comunicació posterior. Cal atendre als temps de resposta i gestió per part de la família, i trobar un equilibri amb allò que hem de fer nosaltres.
3. Fer saber que, només en cas que creguin necessari o convenient que el seu fill/a tingui un acompanyament extern i professional, els podem oferir una llista de contactes.
4. En la reunió posterior, la persona responsable d'ASI de l'agrupament, una cap de referència de la família, i, en cas necessari, la veguera, fan una comunicació en la qual s'expliquen els següents passos a seguir i es resolen dubtes sobre el circuit seguit.

Davant la família de la persona que ha comès l'abús (si és menor d'edat)

Coses a tenir en compte:

1. L'edat del menor. No és el mateix si el menor és major de 14 anys que si és menor de 14 anys. Els majors de 14 anys són imputables i el seu procés pot anar per via penal. Els menors de 14 anys són inimputables i el seu procés prendrà un caire molt més pedagògic. En casos de menors de 14 anys és recomanable informar a DGAIA.
2. És molt important que en cap moment acusem el possible infractor de ser-ho, no ens hi referim com a abusador o abusadora, ni diem que "ha fet això", sinó: "se'ns ha explicat que" o "tenim aquesta informació". També caldrà vigilar el to i la manera en què expliquem els fets.
3. És important mantenir la calma, tranquil·litzar a la família, fer-los notar que, tot i no assegurar que els fets efectivament s'han produït, tenim la responsabilitat d'actuar, així com l'obligació d'aplicar el protocol i per tant prendre les mesures que corresponen.
4. Al ser moments complicats, hem d'estar preparades per rebre tota classe de reaccions i respostes (emocionals o d'altra mena) en el moment i en els dies següents. Tot i això, la situació no justifica conductes i actituds no respectuoses o amenaçadores. En aquests casos, si la família no és capaç de mantenir un clima respectuós, és convenient poder explicitar el malestar i demanar calma i respecte. En cas que no sigui així, es recomana ajornar la comunicació a un altre moment.
5. Caldrà fer-los notar que estem fent un acompanyament emocional al seu fill, explicant tot el que farem per cuidar al seu fill durant la gestió.
6. Es recomana que en aquestes reunions el menor no hi participi. En cas que la família demani la seva participació, caldrà fer-los saber que pot ser un espai violent i difícil pel menor i caldrà plantejar si es creu que la seva participació en aquestes reunions serà positiu pel menor.
7. En cas que el/la menor tingui un germà a l'agrupament, es preguntarà a la família si és coneixedor de la situació i com està per tal de poder fer un suport més emocional. Recomanem que es vagi preguntant en les diferents reunions per tal de fer un seguiment.
8. En cas que la situació passi durant uns campaments internacionals, caldrà plantejar molt bé la necessitat que la persona que ha comès l'abús marxi immediatament i no poder esperar (segons gravetat dels fets, estat de la persona que l'ha patit,...). A la reunió prèvia dels campaments caldrà deixar clar que existeix el protocol i que en cas que es valorés l'expulsió, el menor hauria de tornar a casa i les despeses serien a càrrec de la família (es pot aprofitar aquesta reunió per explicar altres situacions en les que es procediria a l'expulsió dels campaments si es valora necessari).

Què hem de dir/fer?

1. En el moment en què es produeix la revelació de l'ASI, en cas que sigui greu, caldrà avisar la família que ha de venir a recollir el seu fill/filla al cau, excursió o campaments. En cas que la família s'hi negui, se'ls avisarà que en cas que no ho facin caldrà trucar a Mossos d'Esquadra. Si, tot i això, la família segueix amb la negativa, es procedirà a trucar a Mossos d'Esquadra.
2. En cas de tenir indicis que s'hagi produït un ASI, la persona responsable d'ASI de l'agrupament o una cap de referència per la família (aquesta sempre acompanyada pel responsable d'ASI i que se senti preparada) farà una primera comunicació, on s'explicaran els fets dels quals s'ha tingut coneixement.
3. Se'ls explica amb calma els passos que se seguiran i se'ls convida a fer una reunió o comunicació posterior.
4. Fer saber que, només en cas que creguin necessari o convenient que el seu fill/a tingui un acompanyament extern i professional, els podem oferir una llista de contactes, ja sigui per treballar una possible actuació errònia i inadequada que ha pogut tenir i, si els fets són greus i requereixen expulsió de l'agrupament, per gestionar les conseqüències que se'n puguin derivar.
5. Quan els passos estiguin més avançats, la persona responsable d'ASI de l'agrupament, alguna cap de referència de la família i, en cas que calgui, el veguer o veguera, faran una segona comunicació en la qual s'aprofundeix tot el necessari sobre el circuit seguit i possibles propers passos.

Per a més informació, podeu consultar el recurs del CNJC sobre [comunicació amb famílies en casos d'ASI](#). També es pot descarregar el [cartell informatiu](#).

Davant les unitats de les persones implicades

Circumstàncies en les que **és interessant comunicar els fets a la unitat**, prèvia comunicació a les famílies:

- > Quan el grup ja és coneixedor dels fets o en tenen fermes sospites.
- > Quan es comunica a totes les famílies de l'agrupament.
- > Quan és la voluntat de la persona que ha patit l'abús.

En cas diferent als anteriors, i si no hi ha cap finalitat concreta, no és necessari crear aquest espai amb les unitats.

Coses a tenir en compte:

1. Les persones implicades no participaran d'aquesta comunicació a no ser que elles ho vulguin. Pel que fa a la persona que ha comès l'abús, participarà en cas que vulgui i tingui una actitud constructiva i de respecte cap a la situació.
2. Hem de tenir molt present que existeix la presumpció d'innocència i que és il·legal acusar d'un delictes una persona si aquesta no ha estat jutjada, i encara més si ho fem davant d'altres menors. Això es tradueix en el fet que l'equip de caps mai podem afirmar que s'ha produït un ASI; el que sí que podem fer, en cas que la persona que ha patit l'abús ho vulgui, és transmetre que se'ns ha informat d'uns fets i, com a conseqüència, s'han activat uns circuits d'actuació.
3. Aquest espai ha d'estar preparat amb antelació, ha d'estar molt guiat pels i les caps segons el context de cada unitat en què s'explica, tenint clars els punts que es parlaran i amb quin enfocament, extraient qualsevol punt que pugui sorgir que no considerem beneficiós tractar.
4. S'ha de fer entendre de la gravetat dels fets i, per això, no sabran tots els detalls. En tot moment el que s'expliqui ha d'anar d'acord amb la voluntat de la persona que ha patit l'abús.
5. En cap cas s'haurà de convertir en un espai terapèutic, només de traspàs d'informació i acompanyament.
6. El treball preventiu mai es farà de forma reactiva a un cas concret, atès que pot perjudicar la persona afectada.
7. És important pel benestar de la persona que ha patit l'abús, més enllà de l'espai on es parla del cas:
  - Tenir en compte que té dret a la privacitat, això implica que en tot cas serà ella qui expliqui als companys i companyes o els i les caps allò que consideri oportú, i que aquesta informació no pot ser traspasada a terceres persones a no ser que sigui necessari.
  - No sentir-se el centre d'atenció: en podem parlar directament amb la unitat, demanar respecte i explicar que segurament les persones afectades, si no mostren el contrari, necessiten que se'ls tracti amb naturalitat i tenir un espai positiu on aquest tema no hi sigui sempre present. Tot i això, si es detecta que hi ha inquietuds o malestars en la unitat, caldrà fer una gestió d'això, si cal, sense la presència de les persones afectades.
  - No sentir que les actituds cap a ella de l'equip de caps o companys són diferents.
  - Necessita normalitat, trobant acompanyament de l'equip de caps o companys quan ho necessiti.

Davant la resta de famílies de l'agrupament

Circumstàncies on caldrà valorar fer una comunicació general a la resta de famílies de l'agrupament:

- En cas que els fets s'expliquin als infants i joves de l'agrupament perquè és la voluntat de la persona que ha rebut l'abús, caldrà que les famílies també ho sàpiguen.
- Quan la persona que ha comès l'abús és un cap i, per tant, hi ha el risc que altres infants o joves també hagin patit abusos. Aquest missatge no cal que sigui transmès a les famílies, per evitar un discurs de la por, però pot ser un motiu pel qual l'agrupament decideix fer una comunicació general a les famílies.
- Quan qui ha comès l'abús és una persona externa a l'agrupament, sigui menor o major d'edat, i per un contacte puntual (sigui durant un cau, excursió o campaments) amb els infants i joves de l'agrupament i hi ha risc que altres infants o joves també hagin patit abusos. Aquest missatge no cal que sigui transmès a les famílies, per evitar un discurs de la por, però pot ser un motiu pel qual l'agrupament decideix fer una comunicació general a les famílies.
- Quan l'explicació dels fets es faci a la unitat de les persones implicades, caldrà fer aquesta comunicació amb les famílies d'aquesta unitat, demanant discreció i respecte.

Coses a tenir en compte:

1. És important mantenir una comunicació fluida amb el veguer o veguera (o telèfon d'emergències en cas d'estar de campaments) per tal de rebre un acompanyament en tota la gestió d'aquesta comunicació general amb les famílies i si realment és necessària.
2. Cal avisar les famílies implicades abans de fer la comunicació general. Caldrà explicar-los els motius d'aquesta comunicació, quina informació es donarà a la resta de famílies i que en tot moment es respectarà la intimitat de les persones implicades. S'aprofitarà per exposar que seria interessant que els menors implicats també sabessin que es realitzarà aquesta comunicació general, acordant si serà la pròpia família o els caps qui els hi explicaran.
3. Serà convenient valorar en cada cas la idoneïtat que les famílies de les persones implicades participin en la reunió o comunicació general.
4. En cas que la persona que ha comès l'abús sigui una persona major d'edat de l'agrupament, caldrà explicar-li el motiu d'aquesta comunicació, quina informació es donarà a la resta de famílies i que es donarà només la informació estrictament necessària.
5. La comunicació pot ser un escrit, no té perquè ser sempre una reunió.
6. És molt important que en cap moment acusem el possible infractor de ser-ho, no ens hi referim com a abusador o abusadora, ni diem que "ha fet això", sinó: "se'ns ha explicat" o "creiem que podria...".
7. Caldrà remarcar davant les famílies que aquesta comunicació és un acte de transparència, així com demanar discreció per protegir la intimitat de les persones implicades.

Què hem de dir/fer?

1. Fem saber a les famílies que, com saben, els casos d'ASI existeixen, i que donem importància a haver creat un espai segur i de confiança perquè la persona hagi pogut expressar-ho.
2. Ens hem compromès a ser una entitat segura i protectora, és moment de recordar a la resta de famílies que l'agrupament treballa no només en la gestió sinó especialment en la prevenció dels

- abusos sexuals. Caldrà explicar de quina manera s'està treballant la prevenció a l'agrupament.
3. Deixar clar que cap violència ha de ser menystinguda.
  4. Tenir en compte si ha sortit a premsa i quin és el relat que ja és públic. Cal adaptar-ho a cada cas.
  5. Transmetrem la informació sense jutjar ni posicionar-nos.
  6. No explicar amb detalls el que ha passat, diem que tenim una revelació i demanem confiança en l'equip de caps. (Cal unificar el relat i no donar versions o informacions diferents o més detallades).
  7. Preservar la protecció de dades: és important tenir en compte el criteri de discreció i no donar més dades de les necessàries en cada cas, sempre depenent del context.
  8. La situació no s'explica perquè sigui més o menys greu, sinó perquè estem compromeses amb preservar el cau com un espai segur. Tot i que ja ho han de saber, aprofitem per recordar-los que hi ha una persona o càrrec de responsable d'ASI.
  9. Expliquem amb calma i serenitat l'existència del protocol, que actuem davant d'una revelació i els passos seguits i futurs. Cal que es denoti que el consell està gestionant de forma correcta un possible abús sexual infantil.
  10. La gent que està amb els vostres fills i filles, es compromet amb un bon tracte, si algú mostra conductes i actituds sense aquest bon tracte no té lloc.

Davant de l'agrupament

S'explicarà a les unitats no implicades en el cas que sigui la voluntat de la persona que ha rebut l'abús o que, fins i tot amb la negativa de la persona involucrada, la situació faci que sigui del tot necessari.

En aquest cas, i pel que fa al contingut de l'espai que s'haurà de generar, cal tenir en compte les indicacions de l'apartat *Davant les unitats de les persones implicades*.

7.2. Recomanacions en cas d'expulsió

Per tal de gestionar una expulsió de l'agrupament sempre es pot demanar suport a Escoltes Catalans.

General

Cal tenir en compte els consells que hi ha a l'apartat de [Pautes d'actuació davant l'abús sexual infantil](#), [Davant de la persona que ha comès l'abús](#) i [Davant de la família de la persona que ha comès l'abús](#).

Cal explicar que l'expulsió és una decisió dels responsables d'ASI, que es basaran sempre en el que estableix el Reglament de Règim Intern de l'agrupament (consensuat amb tot el consell anteriorment), el Protocol d'abordatge dels ASI d'Escoltes Catalans, així com tenint en compte sempre la voluntat de la persona que ha rebut l'abús.

És una decisió que va en la línia de fer de l'agrupament un espai segur.

Pot ser que la persona necessiti fer un treball, però l'agrupament no és el lloc per fer-lo.

Cal informar que es comunicarà a Escoltes Catalans i en cas que sigui necessari es farà la notificació pertinent.

Cal ser curoses amb les paraules que fem servir, però també cal que siguem clares:

- > No farem acusacions.
- > Explicarem només allò que sabem.
- > Ens assegurarem que s'ha entès que s'expulsa la persona de l'agrupament.

És important que aquesta comunicació o reunió estigui ben preparada, no podem convocar-la sense haver-ne treballat el guió i l'estructura:

- > Hem de tenir clar què direm i com ho direm.
- > També és interessant anticipar-se a possibles preguntes.

Infants i joves

En primer lloc, cal parlar amb la família i:

- a. que sigui la mateixa família qui li comuniqui al seu fill
- b. acordar amb la família que un membre de l'equip de caps li ho comunicarà

Sempre depenent del cas, es pot explicar que després d'un treball es pot estudiar la possible reincorporació a l'agrupament. Aquesta només serà possible si es pot assegurar que no hi ha risc que torni a produir-se una conducta abusiva. Si la persona comet un altre abús, se l'expulsarà de manera definitiva.

Sempre que es pugui la comunicació es farà en una reunió, ja que així podrem assegurar-nos si s'ha entès tot el que s'està explicant i facilitarà que es pugui parlar de tot allò que preocupa a la família.

És important que la família pugui fer preguntes i que aquesta reunió serveixi per resoldre els dubtes necessaris i en cas que no sapiguem respondre tot el que els angoixa, poder endur-nos-ho per buscar la resposta.

També hem de tenir en compte que és una situació complicada per a aquesta família i pot haver-hi nervis, reaccions, actituds o comentaris inadequats. Caldrà posar límits i explicar-los que, si cal, se seguirà la reunió en un altre moment.

Caps

És important, sempre que es pugui, poder parlar amb aquesta persona, en un lloc tranquil i que se li pugui explicar bé perquè se l'expulsa.

Es recomana que sigui un grup reduït de caps qui faci aquesta comunicació al cap expulsat. S'hauria de tenir en compte que sigui el menys violent possible, persones amb certa confiança, que se sentin preparades i que la persona que rep la notícia pugui sentir-se còmode. Tot i això, serà el Consell qui decidirà com dur a terme la comunicació.

Se li demanarà que respecti la decisió i, per tant, que l'expulsió es fa efectiva: no assistirà a cap activitat, reunió, sortida, etc.

Consell

Cal explicar que s'ha donat un cas d'ASI a l'agrupament que comporta l'expulsió d'un membre.

Tot el Consell ha de conèixer el protocol contra els abusos sexuals infantils, i s'ha d'actuar segons aquest, per llei, seguint el Reglament de Règim Intern - sempre que n'hi hagi - i d'acord amb els nostres valors.

Cal dir que si no es fes res, s'estaria enviant el missatge que a l'agrupament hi tenen lloc aquestes conductes sense cap mena de conseqüència ni actuació.

Demandar comprensió perquè també és una situació complicada per les persones implicades i gestores (gestionar reunions i trucades amb les famílies, que no són gens fàcils, entre altres).

No implica que no es vulgui saber res d'aquesta persona, senzillament no podem ajudar-lo de la manera que ho necessita, s'ho ha de treballar a un altre espai. El principal objectiu ha de ser que l'agrupament sigui un espai segur, també per la persona que ha rebut l'abús.

No s'entrarà en detalls dels fets.

Després de l'expulsió

Es pot fer un seguiment de l'estat de la persona, per saber com està.

Si és un infant o jove de l'agrupament, no ho farà una persona sola, sinó que es farà des de l'equip de caps o els RASIs i sempre amb el consentiment de la família.

8. Acompanyament emocional

Abans de tractar les consideracions i eines d'acompanyament emocional, recordem les **persones** i grups de persones implicades en un cas d'ASI:

- Infant o jove que pateix l'abús.
- Infant o jove que comet l'abús.
- Responsables d'ASI de l'agrupament, caps, equips (persones directament implicades en la gestió del cas).
- Altres caps, Consell (també involucrades en la gestió del cas).
- Família o cercle d'infant o jove que pateix d'abús.
- Família o cercle de l'infant o jove que comet l'abús.
- Infants o joves que siguin properes a les persones implicades.
- Altres: equips associatius, equip tècnic, assessorament FVB.

En diferent mesura i posició, les persones implicades en un cas d'ASI poden viure dificultats emocionals. És important atendre aquestes necessitats d'un o una mateixa, donar-se suport mutu entre persones, així com mirar d'oferir un suport proper i acompanyament emocional a qui passa per aquest moment. En moments de dificultats emocionals, doncs, quin abordatge i gestió fem de les emocions?

Com gestionem les dificultats emocionals?

Cal tenir en compte que les emocions, com a tals, responen poc als raonaments lògics i, en canvi, són molt més sensibles a altres emocions complementàries i a les nostres actituds. És a dir, davant d'un infant o jove, sigui quina sigui la seva emoció (ràbia, por, tristesa...) serà molt més útil la nostra actitud que no pas el que li diguem. Això no vol dir que les paraules no siguin importants, però només ajuden si estan en congruència amb el nostre comportament.

No hi ha cap fórmula màgica per fer front al malestar d'un infant o adolescent, però, davant possibles demandes o desbordaments emocionals que puguem trobar, convé tenir present que en aquestes situacions és molt més efectiu permetre i acompanyar l'expressió del malestar des d'una actitud serena i comprensiva que no pas tractar de desviar l'atenció, reprimir o bloquejar les emocions.

En tot cas, és millor deixar els raonaments i les explicacions per a un moment posterior, quan l'emoció hagi cessat o s'hagi calmat prou perquè l'infant o jove torni a mostrar-se dialogant i receptiu a la paraula.

Aquest procés es pot resumir amb els següents conceptes: escolta activa i empàtica (1), contenir i calmar (2), expressar les emocions (3), validar i acompanyar (4) i informar correctament (5).

Text adaptat de: [Guia d'acompanyament emocional d'infants i adolescents](#)

8.1. La gestió de les dificultats emocionals

Amb relació a la persona que ha patit l'ASI, podem començar per preguntar-nos "què és estar allà, estar present, i què significa acompanyar algú que ha estat víctima d'abús i violència"? Com hem vist, és important parar atenció a les emocions de la persona que ha patit l'abús, més que no als fets succeïts. D'altra banda, com veurem més endavant, amb relació a l'infant o jove que ha comès l'abús, podem preguntar-nos per la situació d'abús, què pot sentir i necessitar, si té en consideració les necessitats de la persona que l'ha patit... i com podem aconseguir la reparació del dany, a la vegada que aconseguir un aprenentatge transformador en aquest infant o jove.

Pel que fa a les eines, de manera prèvia a l'abús ja hem posat en pràctica diferents eines útils: en cas de sospita, hem fet preguntes obertes, i hem generat espais individualitzats, hem fet una obser-

vació i atenció properes, hem considerat la nostra posició (gènere o altres elements d'opressió estructural) i la relació amb l'infant o jove que ens preocupa... En l'acompanyament i suport que fem de manera posterior a l'abús, **tant amb la persona que el rep com amb la persona que el comet**, utilitzarem eines útils per promoure habilitats socioemocionals i relacionals com ara:

- **Observar i parar atenció**
- **Respirar i saber mantenir la calma** en moments de tensió o de crisi: els exercicis de treball de la respiració, treballar la serenitat i mantenir la calma, i saber contenir emocions i reaccions (és important en moments o girs inesperats). **Aprendre a escoltar**: practicar l'escolta activa, l'escolta empàtica, intentar comprendre sense jutjar.
- **Atendre les emocions**, sentiments, sensacions; i poder compartir-les: és important donar espai a les emocions, descriure què ens passa (per exemple, amb l'exercici de la Roda de les Emocions), és a dir aprendre a identificar i anomenar allò que ens passa, així com allò que necessitem.
- Gestió emocional: l'**autoconeixement, autoempatia i la pràctica de l'empatia**: podem utilitzar l'eina del Mapa Emocional en cartes o bé en format de [Pòster, de SEER](#).
- **Diàleg** (per a una comunicació clara, adaptada a les unitats): un cop hem identificat allò que ens passa, pot ser important compartir-ho, obtenir acceptació i legitimitat, trobar seguretat en l'altre, així com saber demanar ajuda o suport si ens cal (tot aprenent a "formular peticions" des de les mateixes necessitats que mirem d'atendre -en aquest sentit, hi ha eines de Comunicació no-violenta per aprendre a formular **peticions** des de les mateixes necessitats). Saber demanar ajuda no sempre és fàcil!
- **Més habilitats socioemocionals.**
- **Cohesió** interna, clima relacional i confiança (per a la seguretat i cures del grup gestor): per promoure-ho, podem establir espais específics de cures on compartir i apropar-nos, així com comptar amb espais informals.
- **Resiliència i poderament** personal: a més del treball emocional, la sensació de seguretat i poderament personal pot incrementar mitjançant eines de comunicació (com la importància de la veu, del saber "dir no", de marcar límits amb la comunicació verbal i no-verbal...), de treball corporal (per exemple, en relació amb la re-apropiació de l'espai personal, o eines d'auto-defensa), entre moltes d'altres.

Per a això, us recomanem especialment **recursos** com:

- Acompanyament emocional (DGJ + CNJC). [Abordatge de l'abús sexual infantil en el lleure. Pautes d'actuació i orientacions per tenir cura de les emocions](#)
- Tallers de [Salut i Educació Emocional](#) (SEER)
- Guia REDS Solidaritat per la transformació social, d'introducció a la CNV, les necessitats humanes, l'empatia i autoempatia, les peticions: [Guia Comunicacion No Violenta CAT](#)
- Ajuntament de Barcelona, activitats de gestió i de regulació de les emocions (pp.25-27) incloses a la [Guia d'acompanyament emocional d'infants i adolescents](#).

Amb relació a l'infant o jove que *ha comès l'abús*, podem començar preguntant-nos per la situació d'abús, què pot sentir i necessitar, si té en consideració les necessitats de la persona que ha patit l'abús... En aquest cas, per tal de reparar el dany i aconseguir un aprenentatge transformador (inclosa la no-reiteració de l'abús i l'aprenentatge de formes de conducta des del respecte, la comunicació i el diàleg, i el consentiment), és important:

- **Gestió immediata i límits clars:** cal marcar clarament els límits en relació amb la persona que ha patit l'abús (per exemple, difondre o ocultar l'abús està en mans de la persona que ha patit l'abús -pot ser que la discreció i ocultació li proporcionin sensació de seguretat).
- **Establir acords clars** (en patrons de conducta o situacions) i límits, per així promoure la co-responsabilització, i aconseguir uns objectius comuns de tots i totes.
- **Promoure el respecte** de tots i totes per igual: podem utilitzar eines de gestió de conflictes, diferències internes, rols grupals... per exemple, tractant qüestions de poder, jerarquia o creences de superioritat.
- **Acompanyament emocional:** és important que tinguem en compte les emocions de la persona que ha comès l'abús en el procés de la gestió del cas, sobretot quan sigui un infant o jove de l'agrupament.
- **Treballar les habilitats socials:** en el treball educatiu i emocional posterior, hem de treballar l'empatia, l'autocura, l'autoestima, lidiar amb la frustració o la sensació de fracàs (segons el cas) i trencar amb dinàmiques, patrons i conductes apreses.

8.2. La gestió del sentiment de culpa

Com ja hem dit prèviament, un ASI consisteix a demanar al o la menor que participi o presenciï activitats que no està preparada per comprendre ni per donar-hi consentiment, o no vol fer. Aquesta situació provoca que l'infant i jove cregui que és còmplice de la situació, la qual cosa fa que se senti culpable del que està passant. Com que no comprèn la situació i se'n sent culpable, sovint calla i no busca ajuda.

Qui pot tenir sentiment de culpa?

El sentiment de culpa està molt present en els ASI, però no només és un sentiment que apareix en la persona que ha patit l'abús. L'infant o jove que l'ha comès també pot sentir-se culpable i caldrà acompanyar aquest sentiment per tal de poder fer un treball amb ell. Per altra banda, aquest sentiment pot aparèixer en les persones de l'entorn de les implicades, la unitat, els amics, la família, els caps,... I de la mateixa manera, també és un sentiment molt present en la gestió del cas.

Atenció!

Des de l'agrupament podem treballar les emocions al voltant d'un cas d'ASI amb les diferents persones implicades quan estiguem preparades per fer-ho. D'aquesta manera, el treball del sentiment de culpa serà important a l'hora de treballar tot això.

És important però que siguem conscients de quins són els límits de la nostra actuació, ja que a l'agrupament en cap cas hem de fer un treball terapèutic, ja que ens manca formació i podria perjudicar les persones implicades.

Consells per a treballar la culpa

- Permetre que aflorin els sentiments, culpa, vergonya, ràbia, fàstic,...
- Limitem espai i temps on poden aflorar aquests sentiments. Podem dir que parlarem d'això

en un moment concret i que la resta del dia no, que no ens tenyeixi tota l'activitat. Cal tenir moments de connexió i moments de desconnexió.

- Això també té un impacte en les caps, perquè la persona que ha patit l'abús com a mínim és coneguda, perquè en l'equip de caps és probable que algú també ho hagi patit.
- El primer és cuidar-nos a nosaltres abans que tenir cura dels infants. Si no no podem acompanyar bé. Respectem el temps que nosaltres necessitem, inclús si implica deixar de fer alguna activitat per donar espai al més necessari.
- Per a treballar el sentiment de culpa en la persona que ha comès l'abús, i sempre de forma conjunta amb la família, podem treballar al voltant de la responsabilitat i al voltant de la importància de reparar el dany o deixar espai i respectar allò que l'altra persona necessita.

9. Telèfons d'interès

Veguer/a:

.....

Telèfon d'emergència d'Escoltes Catalans

681 08 90 88

Fundació Vicki Bernadet

93 318 97 69

Unitats de detecció i avaluació:

- **Unitat de detecció i prevenció del maltractament infantil (UDEPMI)**

900 30 07 77

- **Equip EMMA - Unitat d'Atenció a les Violències vers la Infància i l'Adolescència Hospital de la Vall d'Hebron**

667 30 06 55

- **Unitat funcional d'abusos a menors (UFAM) Hospital Sant Joan de Déu**

93 253 21 13

- **Unitat de Pediatria Social**

Hospital Germans Trias i Pujol

Hospital de la Vall d'Hebron

- **UAVDI - Unitat d'Atenció a les Víctimes amb Discapacitat Intel·lectual**

659 27 22 70

Serveis relacionats amb la justícia:**- Fiscalia de menors**

93 554 91 00

- Oficina d'atenció a la víctima de delictes

93 554 87 00

Recursos institucionals:**- Mossos d'Esquadra**

112

- Infància Respon, servei de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA)

116 111

Associacions catalanes d'atenció a les víctimes:**- Associació catalana per la infància maltractada (ACIM)**

93 511 44 16

Contactes acompanyament emocional/ psicològic:**- Unitat Funcional d'Abusos a Menors (UFAM) de l'Hospital Sant Joan de Déu**

93 253 21 13

Resposta multidisciplinària a tots els casos en què se sospita que hi ha un possible abús sexual infantil. Derivació a altres serveis psicològics de la xarxa assistencial si el pacient o la família ho requereixen.

- Servei d'Orientació i Mediació de la Infància i l'Adolescència (SOMIA)

93 215 56 26

Processos de mediació, acompanyament psicoeducatiu adolescent, orientació psicoeducativa per pares i mares, assessorament psicològic a l'adult en conflictes relacionals i comunicacionals.

- Unitat de Pediatria Social (UPS) de la Fundació Concepció Juvanteny

93 218 68 64

Servei de Reparació Terapèutica per a Víctimes de Maltractaments i/o Abús Sexual.

- Unitat de Crisis i Conflictes de Barcelona (UTCCB)

900 10 15 80

Abordatge integral en trauma, crisis, estrès i conflictes.

- Centre Jove d'Atenció a les Sexualitats (CJAS)

93 415 10 00 - Whatsapp: 687 748 640

Assessoraments i suport emocional, social i legal.

- Fundació Acció Social i Infància (FASI)

93 550 79 00

Cases d'Infants: Acompanyament i suport a les famílies amb infants de 3 a 18 anys que es troben en situació de risc o desemparament.

- **Save The Children**

900 37 37 15

Participació en el sistema de cases d'Infants. Participant en la prova pilot de la Casa d'Infants "Barnahus" de Tarragona.

10. Annexos

ANNEX 1: Plantilles de notificació i d'observació

Per tal de recollir observacions de conductes de sospita o ambigües així com per fer la notificació d'un cas, hem de fer ús de les següents plantilles per tal de dur a terme un registre adequat:

[Plantilles d'observació](#)

[Plantilla de notificació](#)

ANNEX 2: Protocol de prevenció d'abusos sexuals i altres maltractaments en l'àmbit de l'educació en el lleure a Catalunya, Direcció General de Joventut, 2020

Aquest és el protocol aprovat per la Generalitat de Catalunya, vigent i d'aplicació al nostre sector. És doncs amb el que Escoltes Catalans s'ha basat per a fer-ne la seva pròpia adaptació. Tot el que no es reguli al nostre protocol, caldrà consultar-ho al protocol marc. A banda, també hi podeu consultar el marc legal dels ASI i els maltractaments en el mateix document a les pàgines 33 a 38 i el model de comunicat a la Fiscalia a la pàgina 40.

[PROTOCOL DE PREVENCIÓ D'ABUSOS SEXUALS I ALTRES MALTRACTAMENTS EN L'ÀMBIT DE L'EDUCACIÓ EN EL LLEURE A CATALUNYA](#)

ANNEX 3: Llistes d'indicadors i factors de protecció d'infants i adolescents

[C. ORDRE BSF/331/2013, de 18 de desembre, per la qual s'aproven les llistes d'indicadors i factors de protecció dels infants i adolescents.](#)

ANNEX 4: Funcions del càrrec d'ASI als agrupaments

Aquesta fitxa és un recull tècnic de les funcions, habilitats i coses a tenir en compte que ha de tenir una persona responsable d'ASI (Abusos Sexuals Infants) al seu Agrupament. Aquesta guia u pot ajudar a l'hora de concretar funcions i establir els càrrecs de cara al nou curs.

[Funcions del càrrec d'ASI als agrupaments](#)

ANNEX 5: Altres protocols

A. Protocol marc d'actuacions contra el maltractament a infants i adolescents de Catalunya. Juliol 2017.

[PROTOCOL MARC D'ACTUACIONS CONTRA EL MALTRACTAMENT A INFANTS I ADOLESCENTS DE CATALUNYA](#)

B. Protocol de detecció, notificació, derivació i coordinació de les situacions de maltractament infantil i adolescent en l'àmbit educatiu.

[PROTOCOL D'ACTUACIÓ ENTRE ELS DEPARTAMENTS DE TREBALL, AFERS SOCIALS I FAMÍLIES I D'ENSENYAMENT, DE PREVENCIÓ, DETE](#)

ANNEX 6: Altres recursos per la prevenció del maltractament

[Eines i recursos per la prevenció del maltractament de la Generalitat de Catalunya](#)

Projecte ASI

Per la gestió i prevenció d'abusos sexuals a infants i joves

Amb la revisió de:

Amb el suport de:

